

اولین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار

محل برگزاری دانشکده شهید مفتاح همدان

۳۰ آبان ۱۳۹۲

ارزیان محیط زیست کلان

ارزیابی توان های دره خرچنگ جهت ایجاد ژئوسایت با توجه به توانمندی های یک ژئوسایت واقعی

حمید خراسانی^۱، مصطفی دهقان^۲، حسین روستا^{۳*}، حسن بهنام مرشدی^۴

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد اکوتوریسم، دانشگاه هرمزگان، پست الکترونیکی khorasanihamid@ymail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد اکوتوریسم، دانشگاه هرمزگان، پست الکترونیکی Horo1365@gmail.com،

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد اکوتوریسم، دانشگاه هرمزگان، پست الکترونیکی Dehghan.mostafa66@gmail.com

^۴ دانش آموخته ی برنامه ریزی توریسم، دانشگاه تهران، پست الکترونیکی Behnammorshedi.H@Gmail.Com

چکیده

پدیده ها و فرایندهای جالب زمین شناختی مواهب خدادادی در یک منطقه محسوب می شوند که در صورت ایجاد امکانات و تسهیلات گردشگری قادر به جذب گردشگر بوده و قابلیت تبدیل به ژئوسایت را دارند. یک مکان را نمی توان به صرف داشتن جاذبه های زمین ساختی خدادادی یک ژئوسایت واقعی نامید، بلکه آن می تواند مجموعه ی گسترده ای از شواهد و آثار زمین ساختی، پدیده های ژئومورفولوژیایی، میراث های بشری مانند معادن، اماکن تاریخی چون قلعه ها و نیز دستاوردهای معنوی چون آداب و رسوم و عقاید وابسته و یا تاثیر گذار بر این پدیده ها نیز شامل گردد. این موارد فوق را می توان «داشته های واقعی خود مکان جهت ایجاد ژئوسایت» نامید، که در کنار اضافه کردن امکانات و تسهیلات گردشگری، آموزش گردشگران و مردم محلی در حفاظت این داشته ها، ایجاد بستر لازم برای انتفاع اقتصادی مردم محلی سبب شکل گیری یک ژئوسایت واقعی در مسیر توسعه پایدار خواهد شد. دره ی خرچنگ واقع در بخش جنت شهرستان داراب با داشتن پدیده های ژئومورفولوژیایی و زمین ساختی در کنار جاذبه های تاریخی محیطی مناسب برای گردشگران علوم طبیعی و دیگر علاقه مندان طبیعت گردی و گردشگری ورزشی می باشد. این مقاله کوشش دارد که با استفاده از روش های میدانی چون: مشاهده ی مستقیم، عکس برداری، استفاده از SPG برای تعیین ایستگاه های جذاب از لحاظ زمین ساختی و ژئومورفولوژیایی، تاریخی و نیز روش های اسنادی مانند: نقشه های توپوگرافی و زمین شناسی و استفاده از تصاویر ماهواره ای و SIG ضمن جمع آوری داده ها، تجزیه و تحلیل و ارزیابی آن ها در مکان مورد نظر ویژگی های یک ژئوسایت واقعی را مشخص نماید. یافته های تحقیق نشان دهنده ی وجود بخشی از ویژگی های یک ژئوسایت واقعی در دره ی خرچنگ است، که در صورت وجود تسهیلات و امکانات مورد نیاز، این ویژگی ها تکمیل شده و این مکان تبدیل به یک ژئوسایت واقعی خواهد شد.

اولین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار

محل برگزاری دانشکده شهید مفتاح همدان

۳۰ آبان ۱۳۹۲

واژه های کلیدی: گردشگری، ژئوتوریسم، ژئوسایت واقعی، داشته های واقعی، درّه خرچنگ

۱- مقدمه

ژئوتوریسم شاخه ی نوین توریسم بعد از مطرح شدن ژئوپارک در سال ۲۰۰۰ مورد توجه یونسکو قرار گرفته است (رنجبر، ۱۳۸۸). که این توجه موجب برگزاری کنفرانس های متعدد در زمینه ی گسترش ژئوتوریسم در کشورهای مختلف جهان شده است، به عنوان نمونه برگزاری سومین کنفرانس ژئوتوریسم در سال ۲۰۱۱م در کشور عمان و چهارمین و پنجمین آن در کشور ایسلند (۲۰۱۳م) و کشور اکوادور (۲۰۱۵م) خواهد بود. قلمرو ژئوتوریسم با شکل زمین، فرایند های زمین و ترکیب آن ها با مجموعه ی بزرگ صنعت گردشگری مشخص می شود. (حاج علیلو و نکویی صدر، ۱۳۹۰). واژه ی ژئوتوریسم اصطلاحی میان رشته ای مرکب از دو کلمه ی «ژئو» و «توریسم» است، خود ژئوتوریسم حد و مرز تعریف شده ای دارد که توریسم زمین شناختی در کانون توجه آن است، این واژه اغلب در مفهومی بسیار وسیع تر به کار می رود که نه تنها بخش جدیدی از بازارهای گردشگری است، بلکه رهنمودی اصولی برای کمک به حفظ طبیعت بی جان و توسعه ی پایدار محسوب می شود. ژئوتوریسم با اصول توسعه ی پایدار، موازنه ی اقتصادی، اوضاع اجتماعی، و بوم شناختی سازگاری دارد و مکمل آن هاست (حاج علیلو و نکویی صدر، ۱۳۹۰).

کشور ایران با توجه به تنوع در پدیده ها و فرایندهای زمین شناختی خود، که از پدیده های زمین شناختی چون آتش فشان ها، دره ها، آبشارها، گل فشان ها، کلوته ها، غارها، چشمه ها، معادن قدیمی و انواع فسیل ها این پتانسیل و توانایی را دارد که بتواند در طول سال هزاران گردشگر را در نواحی مختلف خود پذیرا باشد.

این مساله علاوه بر این که توسعه ی اقتصادی به خصوص در نواحی محروم مانند روستاها را به دنبال دارد، باعث توسعه ی فرهنگی و علمی مردم محلی و گردشگران شده و ارزش پدیده های طبیعی در حفظ تعادل حیات را به آن ها نشان می دهد. ژئوتوریسم و ژئوپارک ها این پتانسیل را به عنوان وسیله هایی برای حفاظت و تفسیر ارزش های طبیعی و فرهنگی دارند، و از دیگر مزایای ژئوتوریسم آگاهی از توانمندی های اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی منطقه است. (Dowling, ۲۰۱۲)

با توجه به اهمیت پدیده های ژئومورفولوژیایی و زمین شناختی در صنعت گردشگری در سال های اخیر تحقیقات متعددی در این زمینه انجام شده است؛ که در زیر نمونه هایی از آن ها آورده شده است:

بهزاد حاج علیلو و بهرام نکویی صدری (۱۳۹۰) در کتاب "ژئوتوریسم" به معرفی ژئوتوریسم و ابعاد مختلفی چون تعاریف، تفسیر، حفاظت، نقش این جاذبه ها در توسعه ی علمی اقتصادی و اجتماعی مربوط به آن پرداخته اند.

محمد رضا ثروتی و افشان قاسمی (۱۳۸۷) در مقاله ی "راهبردهای ژئوتوریسم در استان فارس" تلاش نموده اند که نقشه ی ژئوتوریسمی را برای استان فارس ترسیم نموده و مکان های دارای شرایط لازم و کافی جهت برنامه ریزی ژئوتوریسم در استان فارس را معرفی نمایند.

احمد نوحه گر و محمد مهدی حسین زاده (۱۳۸۹) در مقاله ای با عنوان "مدیریت جاذبه های اکو توریسمی پدیده های ژئومورفولوژی استان هرمزگان" به ارزیابی توانمندی های جاذبه های لندفرم ها و فرایندهای ژئومورفیک در استان هرمزگان پرداخته اند.